

AKTIVNO UČENJE V VRTCU S PROJEKTOM KNJIGE – MOJE PRIJATELJICE

Tina Polajžer, prof. slovenščine in dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok,
Vrtec pri OŠ Kungota – enota Zg. Kungota

Skupna značilnost sodobnih predšolskih kurikulumov je, da so odprti in fleksibilni in ne visoko strukturirani. Določajo temeljna načela in zaželeno cilje predšolske vzgoje, ne predpisujejo pa konkretnih – operativnih ciljev, metod in vsebin dejavnosti v vrtcu. Sodobni kurikulumi predšolske vzgoje poudarjajo načelo aktivnega učenja, kar pomeni, da se otrok uči na podlagi konkretnih izkušenj in praktične udeležbe v aktivnostih. Ena od tehnik aktivnega učenja je tudi projektno delo. V članku je predstavljen projekt Knjige – moje prijateljice, ki je bil izveden v homogenem oddelku otrok, starih 4–5 let, v Vrtcu pri OŠ Kungota (enota Zg. Kungota). S projektom se je ob uvedbi tehnik aktivnega učenja povečala participacija otrok v dejavnostih, njihova motivacija in kakovost naučenega. Uporabljene tehnike aktivnega učenja so pripomogle k temu, da so aktivno udeležbo razvili vsi otroci, tudi manj komunikativni.

UVOD

Sodobni predšolski kurikulumi so odprti in fleksibilni in ne visoko strukturirani. Določajo temeljna načela in zaželeno cilje predšolske vzgoje, ne predpisujejo pa konkretnih – operativnih ciljev, metod in vsebin dejavnosti v vrtcu. Za visoko strukturirane programe naj bi bila značilna večja direktivnost vzgojiteljice in obratno. Vzgojiteljica, ki je direktivna, pomeni pasivne otroke: njihova naloga je predvsem, da sprejemajo in uresničujejo načrtovani program. Nedirektivna vzgojiteljica pa spodbuja aktivno udeležbo otrok v vseh elementih kurikuluma, torej pri načrtovanju, izvedbi in evalvaciji (Batistič Zorec 2002, 29).

Sodobni kurikulumi predšolske vzgoje je implicitno (v obliki priporočenih pristopov, oblik in metod vzgojnega dela) ali eksplicitno (npr. Kurikulum za vrtce, High/Scope kurikulum) poudarjajo načelo aktivnega učenja. Z načelom aktivnega učenja je povezano spoznanje, da se predšolski otrok najbolje uči na podlagi konkretnih izkušenj in praktične udeležbe v aktivnostih (prav tam, 29).

Kadar se otrok sam odloči za iskanje, razmišljanje in preizkušanje in je pri tem miselno in čustveno aktiven, je to učenje vpeto v konkretne življenjske situacije in je ključnega pomena. Znanje je tako trdnjše in uporabno v situacijah, s katerimi se bo otrok

prvič srečal, prav tako pa mu bo v pomoč pri razumevanju sebe in svoje okolice.

OPREDELITEV PROJEKTNEGA DELA KOT OBLIKE AKTIVNEGA UČENJA

Projektno delo je alternativa tradicionalnemu organiziranemu in vodnemu vzgojno-izobraževalnemu delu, v katerem je otrokom glavni vir informacij vzgojitelj, ki jim posreduje bolj ali manj gotova znanja, naloga otrok pa je, da ta znanja v čim večji meri usvojijo. Pri projektne delu so vsi udeleženci v aktivnem odnosu do katerekoli vsebine, ki se je lotevajo z reševanjem konkretnih nalog in problemov iz vsakdanjega življenja (Novak, Žužej in Zmaga Glogovec 2009, 8).

Po svetu je projektno delo prevladujoč didaktični model. Izvedba projekta poteka po določenem načrtu preko posameznih učnih korakov, ki si sledijo v smiselnem zaporedju. Sestavo in zaporedje korakov je utemeljilo več avtorjev, zato obstaja več variant. Ena od njih je zapisana v knjigi H. Novak, V. Žužej in V. Zmaga Glogovec (2009, 13). Pravijo, da izvedba poteka v štirih korakih: oblikovanje pobude in končnega cilja, načrtovanje izvedbe, uresničitev cilja in evalvacija izvedbe.

Projektno delo temelji na izkustvenem učenju, zlasti na skupinskih oblikah dela in na reševanju konkre-

Razmišljanje otrok o knjigi

tnih primerov. Prav zato je privlačno za udeležence in jih pritegne k sodelovanju. To pozitivno učinkuje na njihovo motivacijo in uspešnost učenja.

Temeljno vodilo projektnega dela je spodbujati celovit, optimalen in skladen osebni razvoj vsakega posameznika (Novak, Žužej in Zmaga Glogovec 2009, 8, 13, 15).

Pri delu v posameznem projektu se otrok uči skozi lastno izkušnjo. Če vzgojitelj dejavnosti in aktivnosti dobro načrtuje, doseže, da otrok sodeluje neposredno, z veliko notranjo motivacijo. Na ta način se povečuje njegova lastna želja po dejavnostih in aktivnostih v vrtcu.

Pomembno je, da v vzgojno-izobraževalnem procesu otrokove interese spodbujamo z neposrednim aktiviranjem otroka v učnem procesu. Projektno delo mu nudi veliko možnosti za neposredno odkrivanje, spoznavanje in razvijanje interesov. Z dobro izbranimi temami projektov tako lahko otrok izrazi že usvojeno znanje in izkušnje, hkrati pa prihaja tudi do novih znanj z neposrednim vključevanjem v raznovrstne aktivnosti.

PREDSTAVITEV PROJEKTA KNJIGE – MOJE PRIJATELJICE

V nadaljevanju je predstavljen projekt Knjige – moje prijateljice, ki je bil izveden v homogenem oddelku otrok, starih 4–5 let. V projektu so poudarjene participacija otrok in tehnike aktivnega učenja. S sodelavko sva se odločili, da sva pred začetkom projekta otroke vključili v sodelovanje pri izbiri nove teme v oddelku. Zdi se nama pomembno, da imajo otroci možnost soodločati in sooblikovati življenje v vrtcu. Za izbor teme sva uporabili tehniko aktivnega

Projektno delo temelji na izkustvenem učenju, zlasti na skupinskih oblikah dela in na reševanju konkretnih primerov.

Z otroki smo sedli v jutranji krog. Na sredino kroga sem položila barvice. Vsak si je lahko izbral eno. Nadaljevala sem z navodili. Kdor je položil barvico na sredino kroga, ta je lahko govoril ali odgovarjal na zastavljeno vprašanje. Ostali so ga tačas poslušali. To smo nadaljevali, dokler ni vsak položil svoje barvice na sredino. Otroke sem vprašala, o čem bi se radi pogovarjali v vrtcu oz. kaj želijo raziskovati.

Teme, za katere so otroci izrazili željo, da bi jih radi raziskovali, so kasneje tudi narisali. Risbe smo nato pritrdili na leseno tablo v igralnici. Vsak je povedal, kaj je narisal oz. o čem se želi v vrtcu pogovarjati/kaj želi raziskovati. Predvidevali sva, da bomo naleteli na težavo, saj se bo vsak otrok želel pogovarjati o njemu najljubši temi. Otroci so predlagali raziskovanje dinosavrov, konjev, vulkanov, interneta, kač, nogometa ... Čeprav so njihovi interesi precej različni, nam je uspelo najti rešitev, ki je ustrezala vsem. Prišli smo do zaključka, da vse to, o čemer bi se želeli pogovarjati oz. raziskovati, najdemo v knjigah, in zato bo glavna tema knjiga, ker jih imamo vsi radi. Otrokom sem povedala, da se bomo najprej pogovarjali o knjigah na splošno, ostale teme pa bomo raziskovali v začasnih koticčkih.

Za izbor teme sva uporabili tehniko aktivnega učenja »Svinčnik na sredino«. Na ta način sva spodbujali izmenjavo idej znotraj skupine.

učenja »Svinčnik na sredino«. Na ta način sva spodbujali izmenjavo idej znotraj skupine.

1. dejavnost: Izbira teme

2. dejavnost: Pogovor o knjigah in izdelava plakata

V jutranjem krogu

smo se pogovarjali o knjigah. Pri tem sem uporabila tehniko aktivnega učenja z nazivom »KWL-tabela«, pri kateri smo izpolnjevali tabelo. Naredili smo plakat s tremi stolpci (Kaj mislimo, da vemo o knjigi? Kaj želimo izvedeti o knjigi? Kaj smo se naučili o knjigi?). S tabelo sva s sodelavko preverili predhodno znanje otrok. Spodbujali sva jih k oblikovanju vprašanj in stališč in omogočali primerjavo in povezavo že usvojene znanja z novim. Otroci so vsak na svoj list zapisali svoja razmišljanja o knjigi. Razmišljanja smo razstavili.

3. dejavnost: Pogovor o tem, kaj želimo izvedeti o knjigi

Nadaljevali smo s tehniko aktivnega učenja »KWL-tabela«, in sicer s vprašanjem, ki smo ga zapisali v drugi stolpec: Kaj želimo izvedeti o knjigi? Otrokom sem zastavila vprašanje in sproti zapisovala na plakat, kaj so povedali. Dogovorili smo se, da so otroci to vprašanje zastavili tudi svojim staršem, sorodnikom ... O tem sem obvestila starše preko oglasne deske. Prav tako sem jih spodbudila, da so prinesli od doma svojo najljubšo knjigo.

4. dejavnost: Okraševanje pravljичnega stola, predstavitev knjige, pravila ravnanja s knjigo, oblikovanje koticčka

Knjižnica
Uporabila sem tehniko aktivnega učenja »Avtorski stol«. Za to tehniko smo potrebovali pose-

ben stol, ki smo ga okrasili skupaj z otroki. Postavili smo ga na določeno mesto v igralnici. Odkar ga imamo, je namenjen predstavitvi knjig, otrokovih izdelkov, igrač ... Poimenovali smo ga skupaj. Stol je uporaben za navajanje na javno nastopanje in potrjevanje zaupanja vase. Pri iz-

Otroci so predlagali raziskovanje dinosavrov, konjev, vulkanov, interneta, kač, nogometa ... Čeprav so njihovi interesi precej različni, nam je uspelo najti rešitev, ki je ustrezala vsem.

Uporabila sem tehniko aktivnega učenja »Avtorski stol«.

»Avtorski stol«

vajanju te tehnike je pomembno, da prevladuje ugodna klima med vrstniki, izražanje podpore in spodbuda strokovnih delavcev ter vrstnikov. Ko smo zaključili s pravljичnim stolom, smo iz skrinjice vzeli listke, na katere so starši napisali, kaj otroke zanima o knjigi, in to zapisali na naš plakat. Zapisali smo tudi pravila ravnanja s knjigo in jih namestili v kotiček Knjižnica. Naredili smo tudi razpored dela knjižničarja (otroka iz naše skupine).

5. dejavnost: Spoznavanje poklica pisatelj/pisateljica

Zmeraj, ko se pogovarjamo ob knjigi ali ko prebiram pravljice, deklamacije, povem avtorja knjige. Zanimalo me je, koliko otroci dejansko vedo o poklicu pisatelja. Tehniko »Viharjenje možganov« sem izvajala v jutranjem krogu. Otrokom sem dala navodilo, da mi naj povedo vse, kar jim pade na pamet, ko bodo slišali vprašanje. Vsak otrok je v roke dobil lutko in takrat je odgovoril. Vprašala sem, kdo je pisatelj/pisateljica oz. kaj dela pisatelj/pisateljica. Vse odgovore sem si zapisala. Bili so zelo zanimivi. Moje drugo vprašanje je bilo, če poznamo kakšnega pisatelja ali koga, ki je napisal knjigo,

Zanimalo me je, koliko otroci dejansko vedo o poklicu pisatelja. Tehniko »Viharjenje možganov« sem izvajala v jutranjem krogu.

pravljico. Povedala sem jim, da nas bo v vrtcu v kratkem obiskala prava pisateljica. Otroci so nato postavljali vprašanja, ki smo jih kasneje zastavili pisateljici. Le-ta sem zapisala, da jih ne bi pozabili.

6. dejavnost: Obisk pisateljice

Obiskala nas je mariborska pisateljica Sabina Košmrl, ki nam je prijazno odgovorila na vsa naša vprašanja. Njene odgovore sem zapisala.

7. dejavnost: Obisk bibliobusa

Otroke sem vprašala, kako bi se lahko dogovorili

s knjižničarko za obisk knjižnice. Razmislili so in podali predloge. Odločili smo se, da smo jo poklicali po telefonu. Dogovorili smo se za termin.

Pred naš vrtec je tako pripeljal bibliobus, na katerem smo izvedeli veliko koristnih informacij (čemu potrebujemo izkaznico, kaj se zgodi, če knjig ne vrnemo pravi čas, zakaj uporabljamo kazalco ...).

8. dejavnost: Kako nastane knjiga?

V jutranjem krogu sem izvedla tehniko »Viharjenje možganov«. Otrok, ki je imel v rokah kocko, je lahko

govoril. Vprašala sem, če vedo, kaj je tiskarna. Ogledali smo si videoposnetek o nastanku knjige. Pogovorili smo se o tiskarni in poklicu tiskarja.

9. dejavnost: Načrt za izdelavo skupne knjige

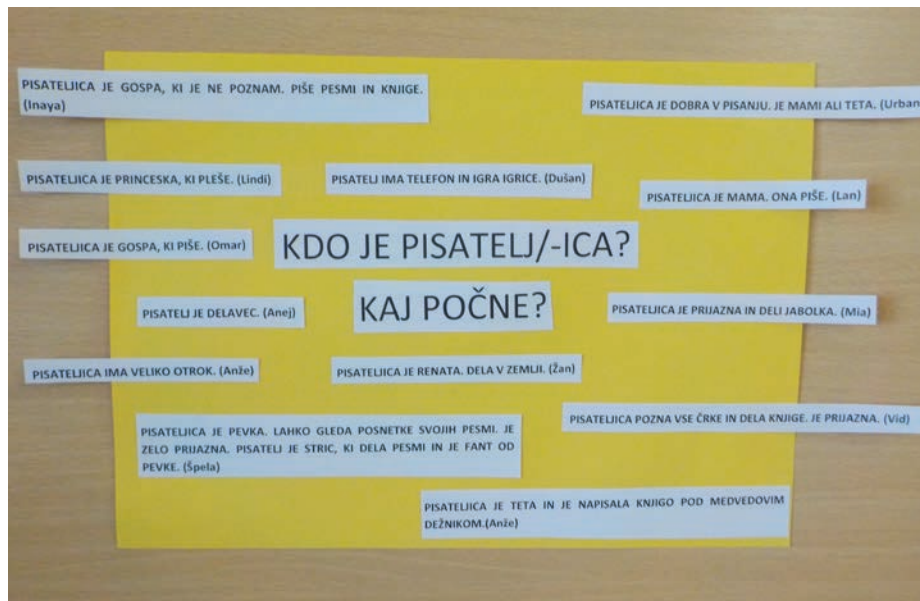
Otroke sem vprašala, kaj od materiala potrebujemo, če želimo narediti knjigo. Za načrtovanje, kakšno knjigo bi naredili, sem izbrala tehniko aktivnega učenja »Pogovor v skupini«. Pripravila sem 4 rdeče, 4 modre,

4 zelene, 4 rumene in 4 bele zamaške. Vsak otrok je izbral svojega. Otroci, ki so izbrali enako barvo,

so bili skupaj v skupini. V okviru posamezne skupine so se nato pogovorili, izmenjali ideje in ugotovitve o načrtu izdelovanja knjige. Ko je vsaka skupina naredila svoj načrt, je eden iz skupine (izbrali so ga otroci) poročal vsem ostalim.

10. dejavnost: Nastajanje zgodbe in izdelava knjige

Otroke sem spodbudila, da so povedali tri naključne besede/pojme, na podlagi katerih smo kasneje oblikovali zgodbo. Za pojme sem poiskala tudi fotografije. Dejavnost je potekala v jutranjem krogu, v dveh skupinah. Prva skupina je zgodbo začela, druga pa jo je nadaljevala. Otroke sem spodbujala z različnimi vpraša-

Kdo je pisatelj/-ica?

K nam je pripeljal bibliobus.

Koliko knjig je v bibliobusu!

Naše knjigice, ki so jih ilustrirali otroci.

nji. Zgodbo sem zapisala. Nato smo se lotili izdelave knjige. V pomoč nam je bila slikanica iz knjižnega kotička. Ko smo jo opazovali, smo videli, da moramo narediti naslovnico, izbrati naslov, zapisati pisatelja (ime na otrok), dodati ilustracije, zapisati številke strani ...

11. dejavnost: Izdelava majhne knjige za vsakega otroka

Vsakemu otroku sem pripravila na računalnik napisano zgodbo. Liste smo povezali skupaj. Naslovnico sem opremila z naslovom zgodbe in imenom skupine, ki si je zgodbo izmislila. Med besedilom sem pustila prazen prostor, da so otroci lahko

Med besedilom sem pustila prazen prostor, da so otroci lahko prizore ilustrirali, oblikovali so tudi naslovnico, ki smo jo nato plastificirali ... Knjigo so si odnesli domov za spomin.

prizore ilustrirali, oblikovali so tudi naslovnico, ki smo jo nato plastificirali ... Knjigo so si odnesli domov za spomin. Ob zaključku projekta je vsak otrok predstavil svojo knjigo vrstniku iz skupine. Izmenjala sta izkušnje o nastajanju ilustracij.

12. dejavnost: Kaj smo se o knjigi naučili

Za preverjanje znanja smo ponovno uporabili KWL-tabelo. Ustavili smo se še pri zadnjem stolpcu, ki je bil do takrat prazen. Prebrala sem jim vprašanje, kaj smo se o knjigi naučili ...

ZAKLJUČEK

Otroci so bili skozi celoten projekt zelo aktivni. Prepričali so naju s svojimi kreativnimi idejami, raziskovanjem, aktivnim razmišljanjem in reševanjem problemov. Vsekakor so v veliki meri prispevali k poteku projekta. Prišli smo do odgovorov, ki so nas zanimali. S sodelavko sva se vnovič prepričali, da se ob uvedbi tehnik

Naš plakat: Knjige – moje prijateljice

aktivnega učenja poveča participacija otrok v dejavnostih, njihova motivacija in kakovost naučenega. Uporabljene tehnike aktivnega učenja so pripomogle k temu, da so aktivno udeležbo razvili vsi otroci, tudi manj komunikativni, zato jih bova uporabljali tudi v bodoče.

V veliko veselje nam je, da bo projekt, v aprilu 2018, s fotografijami,

zapisi in izdelki otrok predstavljen v Mariborski knjižnici (enoti Tezno) in bo tako lahko na ogled širšemu krogu članov Mariborske knjižnice.

VIRI IN LITERATURA

Bahovec, E., in drugi (1999) *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Batistič Zorec, M. (2002) Učenje v

vrvcu. *Sodobna pedagogika*, št. 3: str. 24–43.

Novak, H., Žužej, V., Zmaga Glogovec, V. (2009) *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah*. Radovljica: Didakta.

Zmaga Glogovec, V., Lepičnik Vodopivec, J., Vonta, T. (1993) *Kako drugače? Projektno delo v vrvcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

